

GYURKOVICS  
TIBOR  
LEVELEK  
MANDZSÚRIÁBA



KAIROSZ

erkölcsi írónk. Mindig azt tartotta, az ember jónak születik, csak a körülmények változtatják rosszra.

Ajaj – gondolom én régen és ma is. Magam az embert – ahogyan a mi évezredek Bibliánk is mondá –, rosszra hajlónak tartom, akinek „értelme elhomályosul.”

Annak idején igazságügyi pszichológus-szakértő is voltam. Néztam, vizsgáltam, forgattam a gyilkost, a megerőszakolót, a gyereket tíró elmeállapotára alig találtam mentséget. Magát a gyilkolást is elmeszükült, tudatszűkült állapotnak tartottam, miáltal eleve kisebb felelősség terhelhetné a gyilkost. De nem így van. A tudatszűkült állapotnak is megvan a maga előzménye, amit maga a tettes „követ el”. Követi maga zuhanását. Mindig van egy pont, ahol elkezdődik. Akár öröklött pont, akár környezeti ártalmi pont, akár egy futó belső gyöngegség, amikor a zuhanás – a befolyásolhatóság – elkezdődik, akármilyen primitív személyiségnél is akár. Az „amikor még” utolsó pillanata.

Ez viszont a társadalom felelőssége – legtöbbször. Amikor a Sántha Ferenc-i „jó emberből” előbújik a másik ember. Kíváncsi volnék az Aranykéz utcai robbantó édesanyjára. Gyermekkori barátaira, szerelmeire, mohó állapotaira.

És még inkább kíváncsi volnék talán az áldozat összes múltjára. Nagy tudományterület a viktimológia, mely azt tanulja, az áldozat is elköveti a tettet – kihívja, előidézi, „körülmenyesíti”. Egész regényt szenteltem eme gondolatnak az „Isten nem szerencsejátékos” című regényemben. Még a bal-esetekért is felelünk.

Ámde a világ még jobban fölfordult. Ma már a Truman Capote híres regényének a „hidegvérével” gyilkolnak az emberek, ha kell, ártatlanokat, gyerekeket, nőket. Hol a határ?

Isten elhagyott volna minket? S engedi szerencsejátékainkat gyilkolással fajulni?

Minden bűncelekményért mindnyájan felelősek vagyunk. Akár egyetlen mozdulattal – lefelé.

## VÉBÉ

Három „d”. „Dagonya. Dölyf. Dugó.” Számomra ez volt a világbajnokság.

„Dagonya”.

Nótával lehet felelve kérdezni. „Hol van az a nyár?”

Magam a futballt a legszellemesebb és legjátékosabb sportnak tartom ma is. Talán nem véletlen, hogy egy percre – 1994-ben – a magyar válogatott pszichológusa is voltam, szerelemből. Tisztességes eredményeket értünk el egy meg-lehetősen gyöngus csapattal.

Ezen felül, maga a labda „szent tárgy”, ha akarom, olyan vezér, ami maga alakítja a játékokat. Visszaidézi a gyermek játszókedvét éppúgy, mint a férfi harcát. „Összerendezi” a rendezetlen futkosást, hogy nagy társamat, Hernádit idézzem, „negatív entropiát” visz a pályára: rend lesz, értelem, szabály és véletlen törvényszerűség. Hallatlan élvezet, kéj, futás, tüdőerő és lábizom, agytorna és lélekvitálás. Ha egyszben és főntről nézed, olyasmi, mint maga az élet értelme, a labda pókhálófonalain, mint titokzatos biliárdon, érzékelni lehet egy csöppet, hogyan és miért is élünk. Bizony, kedves hölgyek, kik nem figyeltek és urak, akik sárga intellektusokkal lenézitek, érzéketlen fejetekkel, mert halvány fi... dunsztotok sincs a játék szent ritusáról.

Ez szűnt meg a mostani vébén. A labda miséje, szertartása, csodája. „Hol van az a nyár?” Csoda brazilok, hős uruguayiak, pengényi hollandok, szellem-magyarok nyara? Midőn „zengett a bőr, énekelt a labda.”

Dagonya lett. Taposás. A pénz lekávrrá változtatta a talajt, abba taposódnak a csapatok. Csak nem játszanak! Ez a szabály. Győzni, ha kell, agyontaposva, szellemtelenül, izzadt-taktikázva, nem gólt rúgni – pedig erre megy az orgazmus –; nyerni, dögleszteni, szellentve rogyantani. Brrrr...

„Dölyf”.

Miután agyonrugdosásig feszült a pénz lekvaros dagonyája, előtérbe került a bíró. Mint főszereplő. Ős buta, tökféjú portások lélektanával hősködő emberek – mint kritikuskok a színházban, akik sose tudtak se játszani, se darabot csinálni, ezekből lesznek az elméleti színházások – de ők az ítézők.

Ismerik a portás-lélektant?! Majd én megmondom, ki lehet be ezen a szent kapun. Hogy mikor gól a gól, gáncs a gáncs, üdv az üdv! Tizenegyes a tizenegyes, és ha nem tesszik, kipenderítem a legjobbakat is, ha kell! „ÉN” vagyok a főszereplő! Engem néz a világ, ÉN játszom a világbajnokságot! Nélkülem se Ronaldo, se Zidane, se Suker nem megy be a mennyek focijába!

Igy aztán – sokszor – ők döntik el egy-egy mérkőzés játékerét, levégőjét, hangulatát, irgalmát! Rövid nadrágba öltöztetett – most már négyen vannak – hivatalnokok, akik otthon dolyfösen ülnek az izzadt alsóban a maláji, afrikai vagy akár olasz konyhában a kiadós makarónit habzsolva: „Na, milyen voltam, kisfiam, nagyfiam, anya, nejj? Én voltam a legjobb?” S ha azt feleli a gyerek, hogy esetleg Michael Landrup, Jay-Jay Okocha, Rivaldo Vito Borba Ferreira, Hriszto Szoiickov, kopasz Fabien Berthez vagy netán maga Dunga-Kuka jobb volt a pályán, akkora pofont kap a bíró-papától, hogy beesik a konyhaszekrény amúgy is repedt üvegébe. Ő meg halk dolyffal megeszi a nevére keresztelt hideg, száftos makaróni maradékát.

„Dugó”.

No, ezt kellett volna beledugni, belelőni a riporterek hmmm..., hogy fejezzem ki finomabban magamat? Szájába. „Fogd be már a pof...” – sziszegte mellettem egy csöndes unokám, hallván ahogy a riporter szétpofázza a meccset. „Fosógép” – jegyzi meg mélan a másik, még halkabb lányunokám, mikor nem lehetett hallani, látmi, mi történik a pályán, mert a riporter éppen a játékos unokahúgának a bal térdén lévő dörzsölődésről mesélt, amit azáltal szerzett, hogy lefe- küdt a másik játékos nagynénjének fiatal nigér sógorával.

Úgy tetszik, a rendszerváltással a riporterek meghűlyültek. Addig is uralták a gypet, de hogyan? A rádióban – midőn még nem volt kép – a sokszor kárhoztatott Szepesivel meglevenedett a játék, mi még láttuk a meccset a szó nyomán. Sokszor még a meccset is fölhevítette, fölülmúlta – lekese- désből, ördögös, vajjások hevületből.

Vagy maga a méla Vitray! Micsoda visszafogott intelligencia, gunyoros, de nem földbetipró jellemmagyarázat, szel- lemtörténet, csöpp pletykoid, úri fintorok, és hallgatás! Ura- im, hallgatás! Mikor elnémul a szó – és a riporter helyett – a játék lesz az úr, a látvány, a biliárdháló labdamutatvány, ami már művészet! S a többi – néma – úri – csend.

„Hol lesz az a nyár...?”

## A párt

Utáltam a „pártot” már gyerekkoromban.

Hároméves lehettem, mikor arra ébredtem, anyám halkan, de erőteljesen szidalmazza apámat. Akit pedig szerettem, na- gyon. Suttorászva, arcához egész közel, „nyomta” neki a szemrehányást:

– Elherdáltad az egész vagyonomat! Hol a sok ezer? Apám nem azért hagyta rám az örökségét, hogy holmi részeg fajan- kókba fektessük!

Apámat sohasem láttam részegen, fogalmam se volt, miről van szó.

– Itt itatod a korteseket, ott itatod, a Zöldikében, a Kereszt- útban, a Zalán csárdában. Ez a választás? Vasárnap is eljártok Sandival (ő volt a legszeretettebb nagybátyám, szelíd, halk szavú jogász), és a dülöngélő munkásokat arról akartjátok meggyőzni, hogy a „munka a nyolcadik szentség.” Nekik csak melő marad, és nem szentség. Még a parlamentbe se juttok be...